

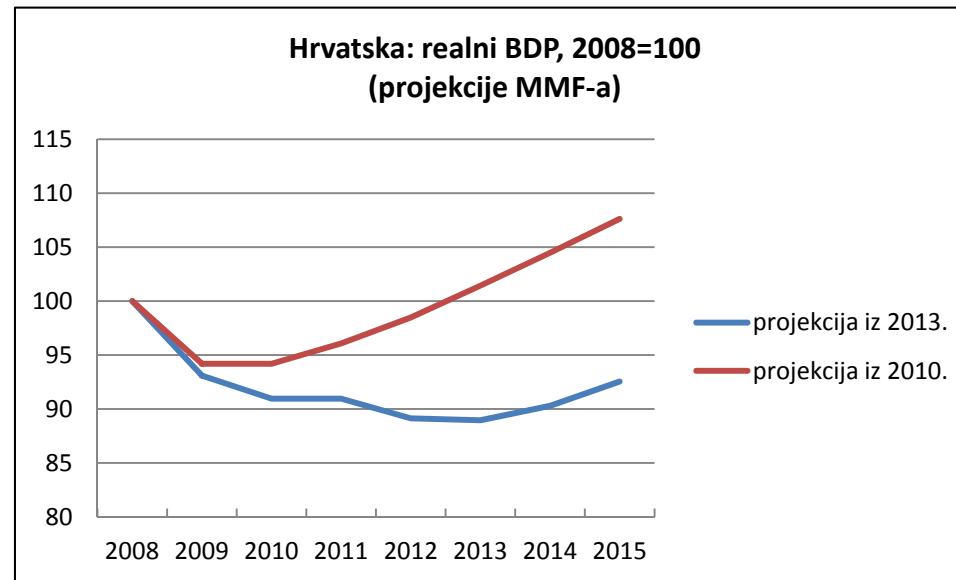
Izvozna konkurentnost hrvatskog gospodarstva

1. Uvod

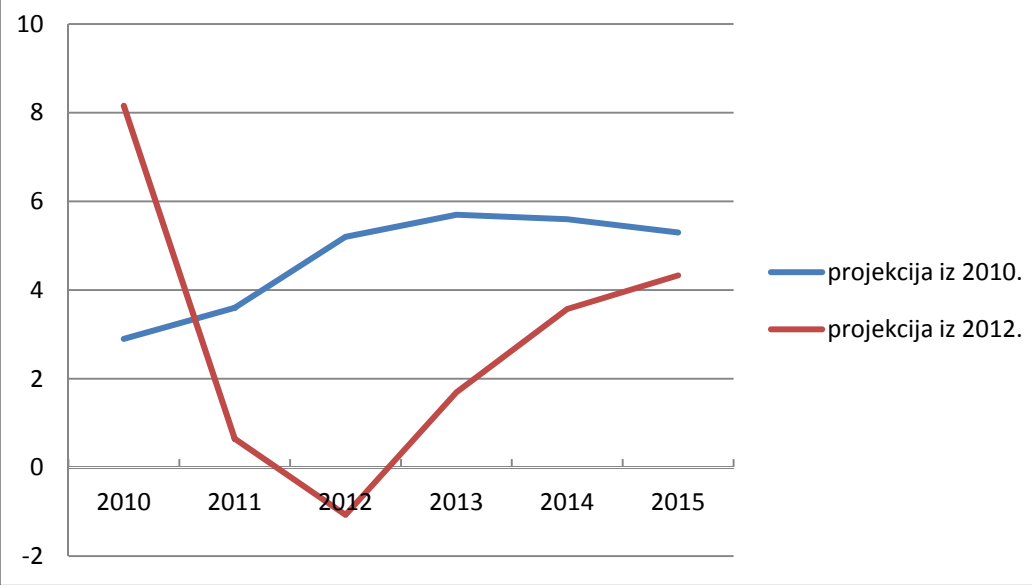
- Hrvatska je malo gospodarstvo sa velikom nezaposlenosti (treća u EU poslije Španjolske i Grčke) i velikim vanjskim dugom (na razini BDP-a)
- Hrvatska ne može gospodarski oporavak temeljiti na domaćoj potražnji već na inozemnoj potražnji.
- Kako povećati izvoznu konkurentnost mjerama domaće ekonomske politike danas je temeljno gospodarsko i političko pitanje.

2. Učinak globalne financijske i gospodarske krize

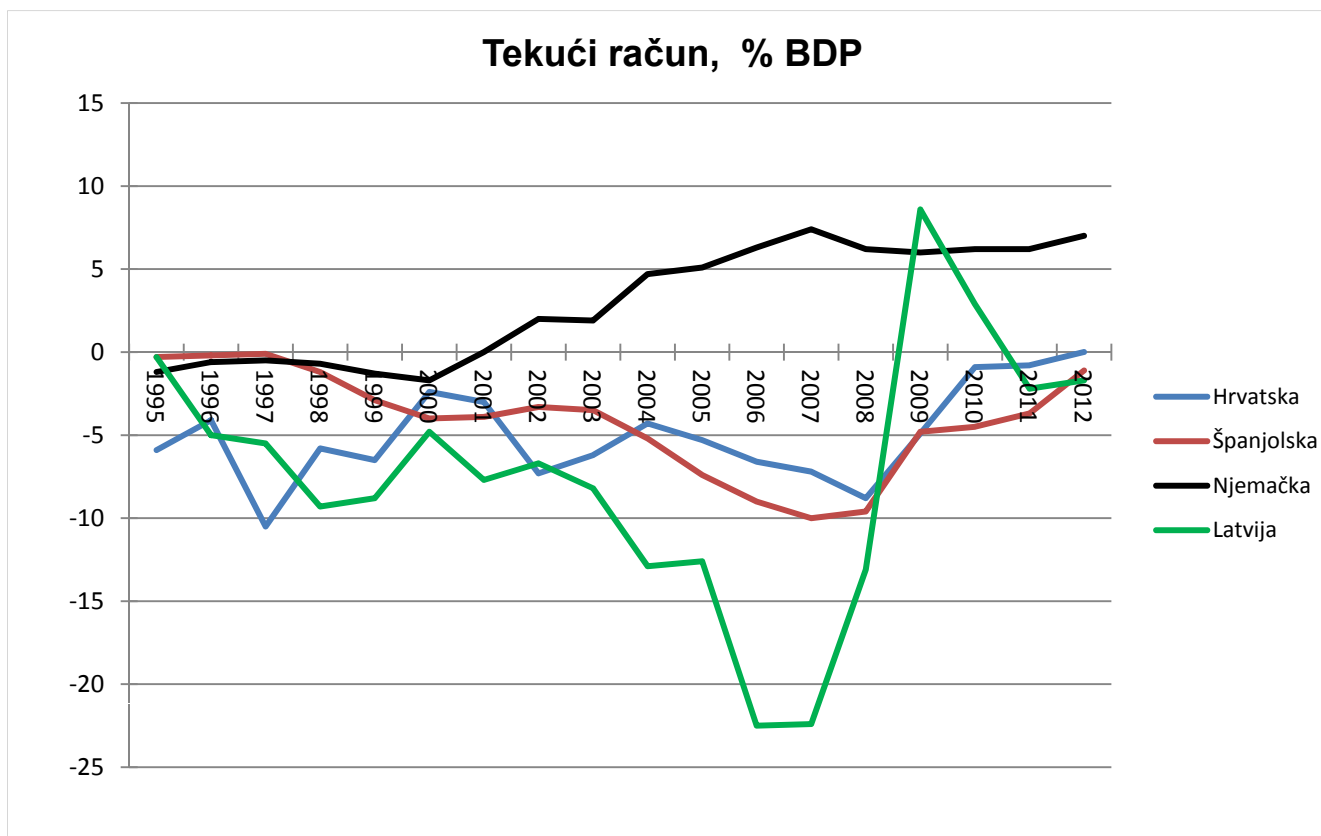
Globalna financijska i gospodarska kriza najviše su pogodile zemlje periferije EU, a projekcije njihovog rasta su podložne čestim i velikim izmjenama.

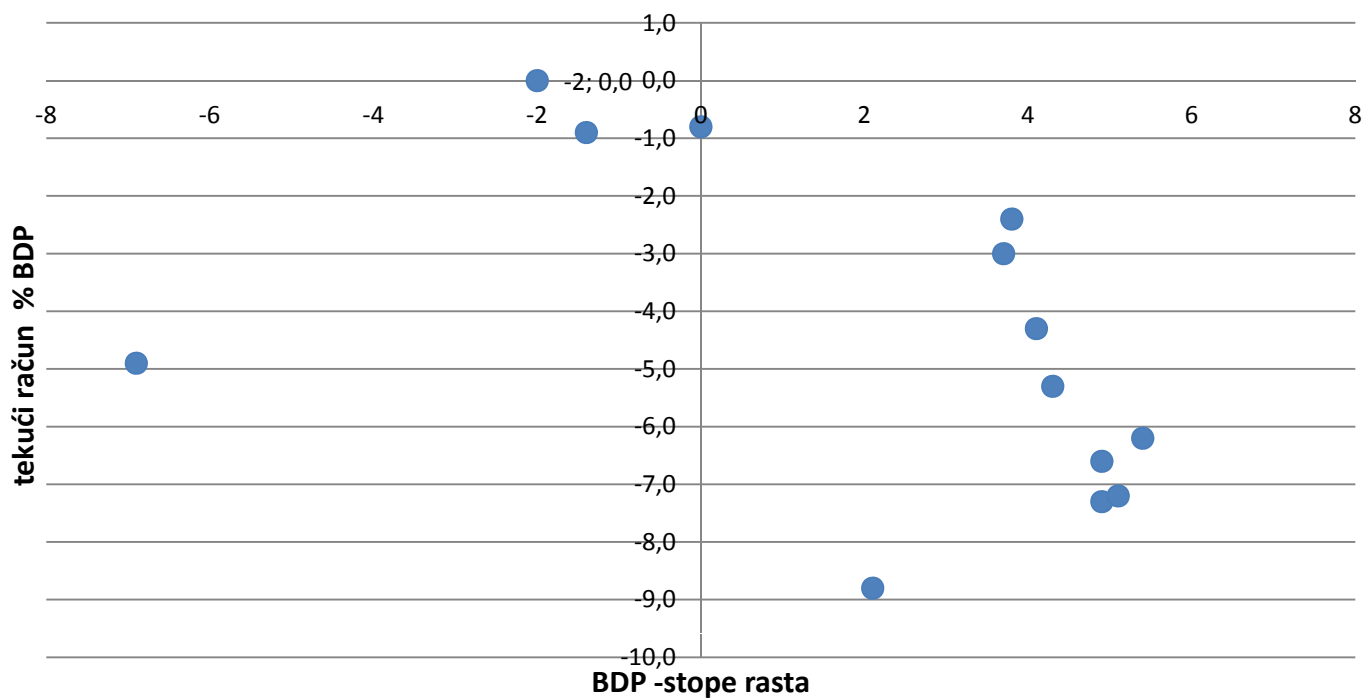
**Hrvatska : stope rasta izvoza roba (bez brodova)
(projekcije MMF-a)**

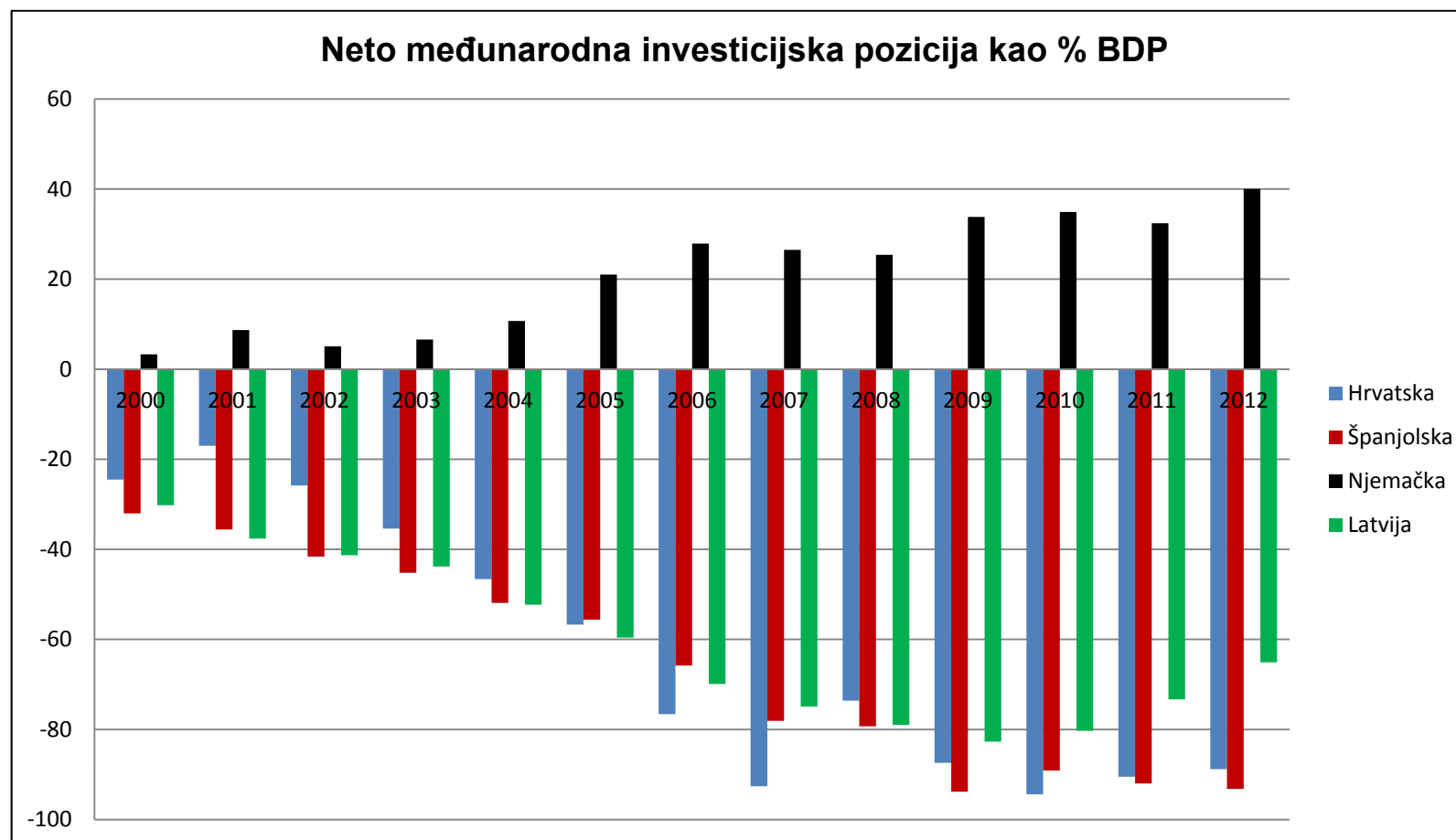
Ogroman priliv kapitala u zemlje periferije Europe prije financijske krize (od uvođenja eura 1999.), i snažno smanjenje priliva kapitala u razdoblju financijske i gospodarske krize imali su značajan negativan učinak na tekući račun

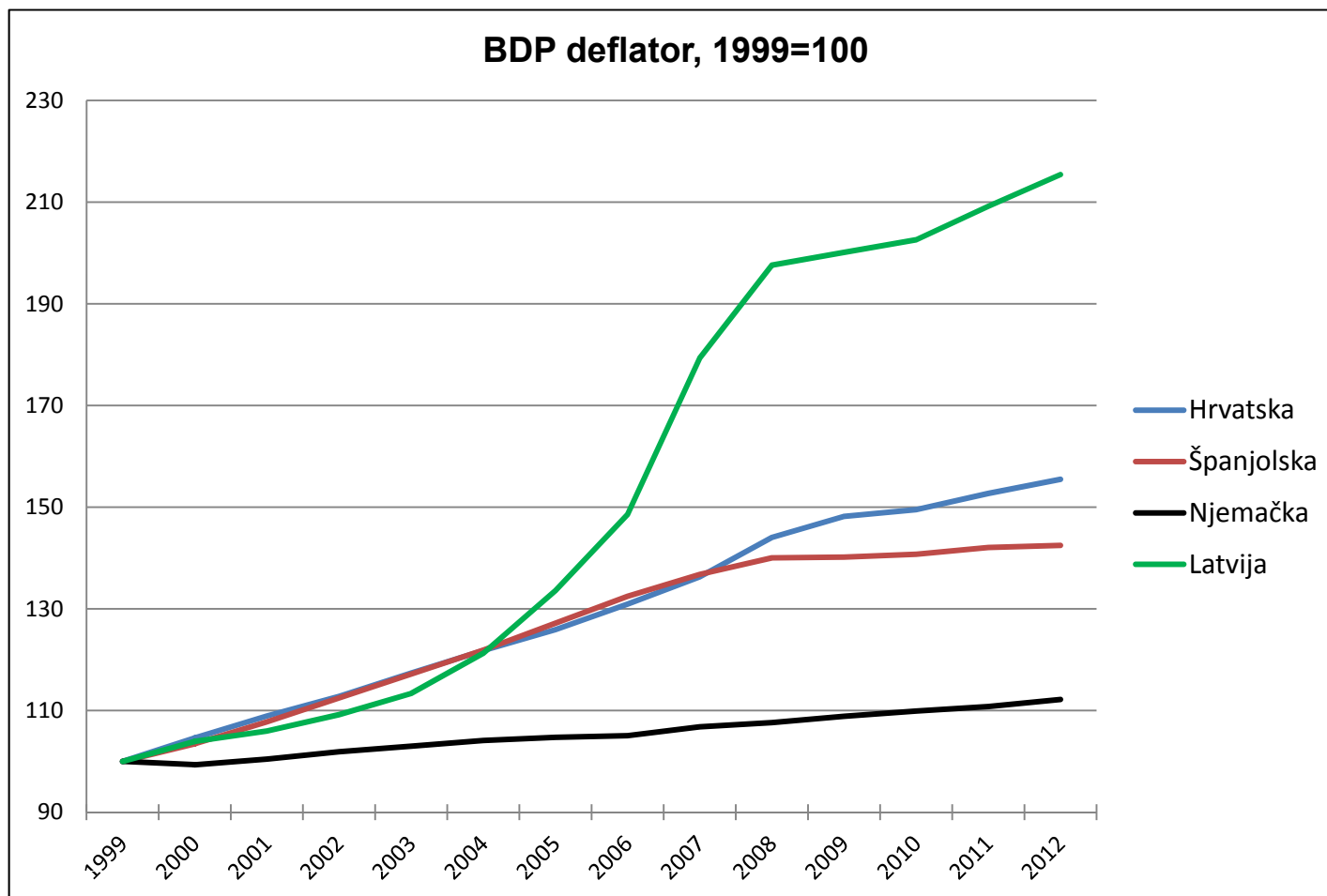
Hrvatska: rast BDP-a i tekući račun (2000.-2012.)

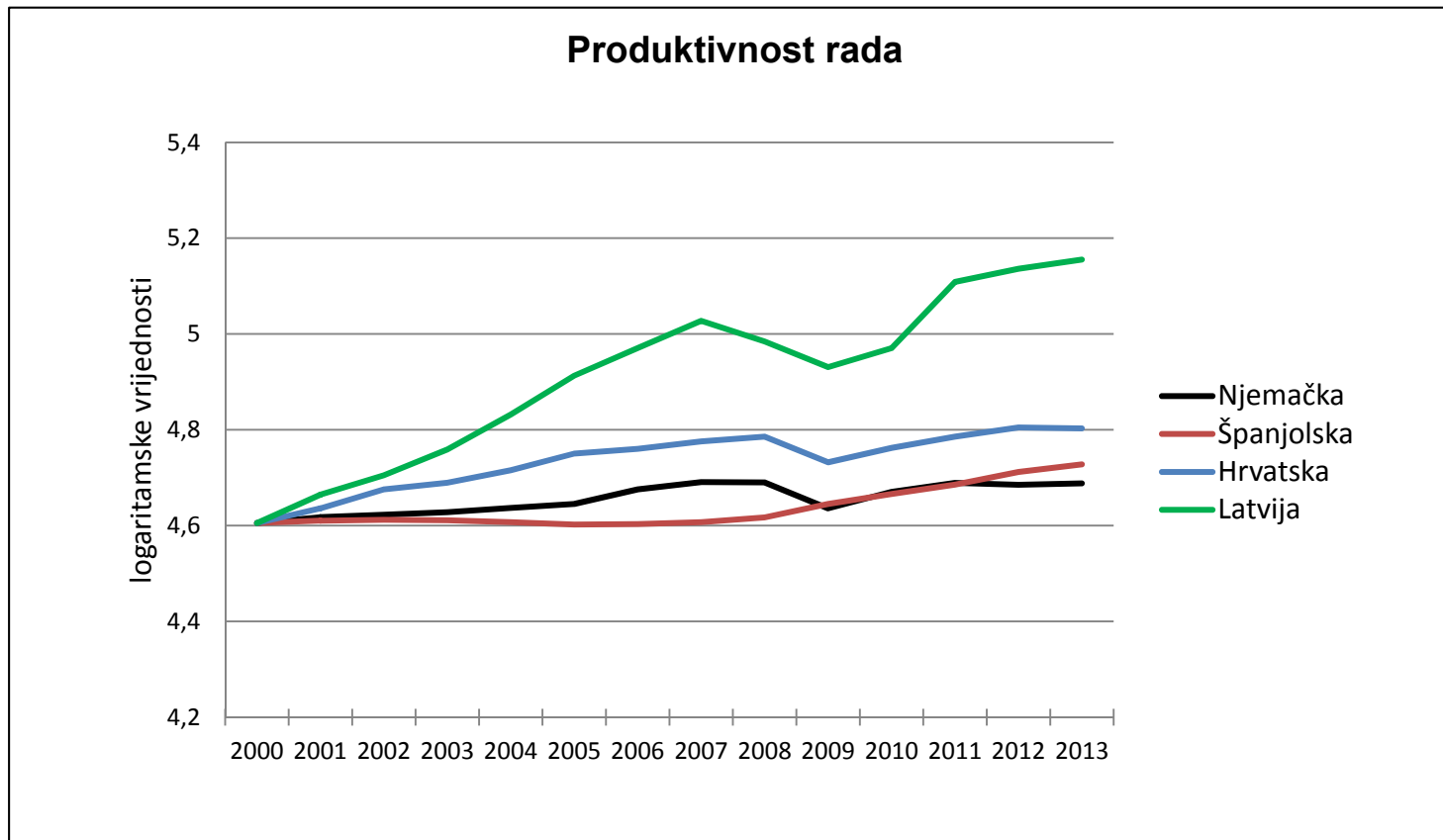
Neto međunarodna investicijska pozicija zemlje pokazuje razliku između njene inozemne imovine i obveza (vrijednost inozemne imovine domaćih rezidenata umanjenu za vrijednost domaće imovine inorezidenata) .

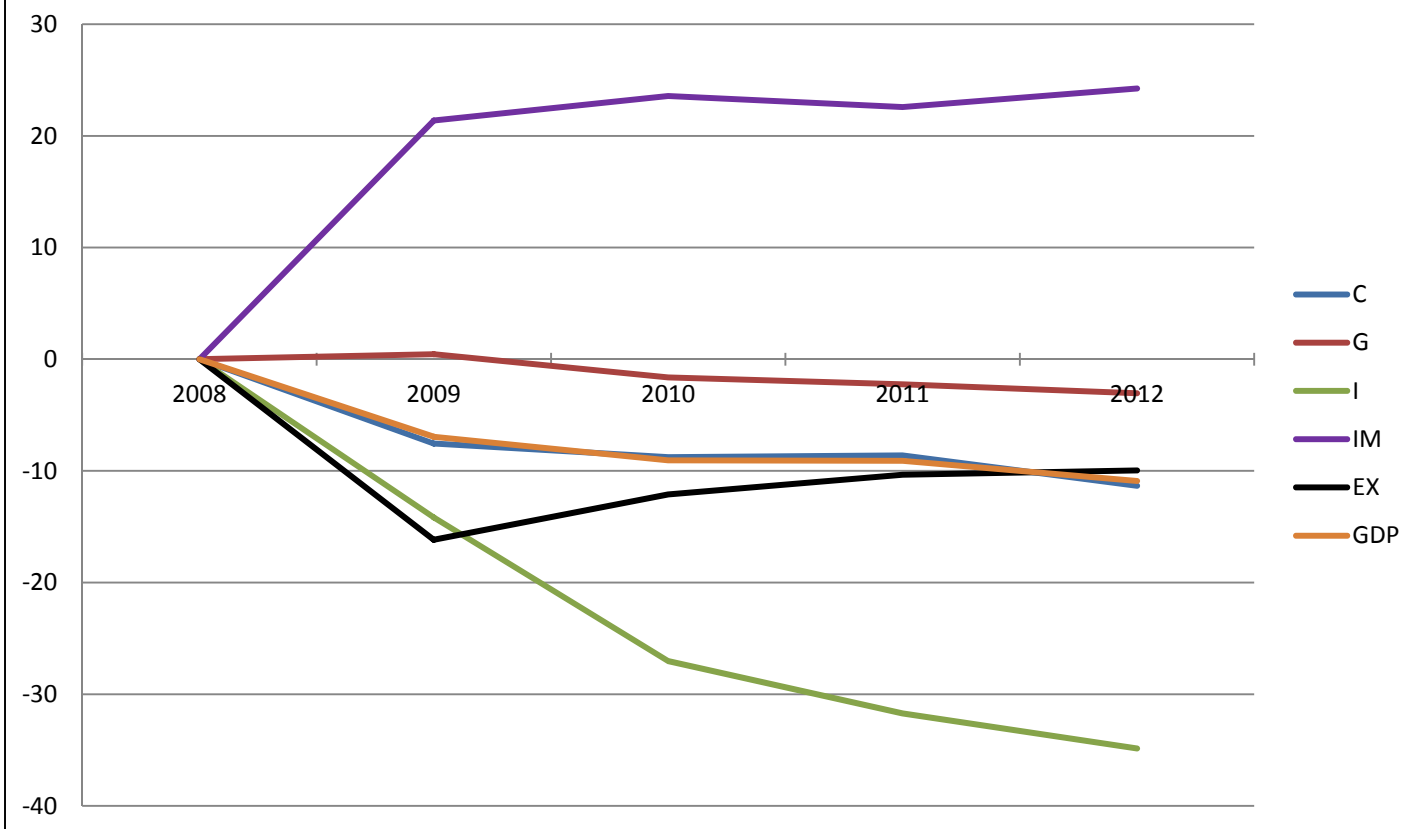
Ogroman priliv kapitala nakon što je uveden euro u Europskoj uniji, doveo je do rasta troškova i cijena.

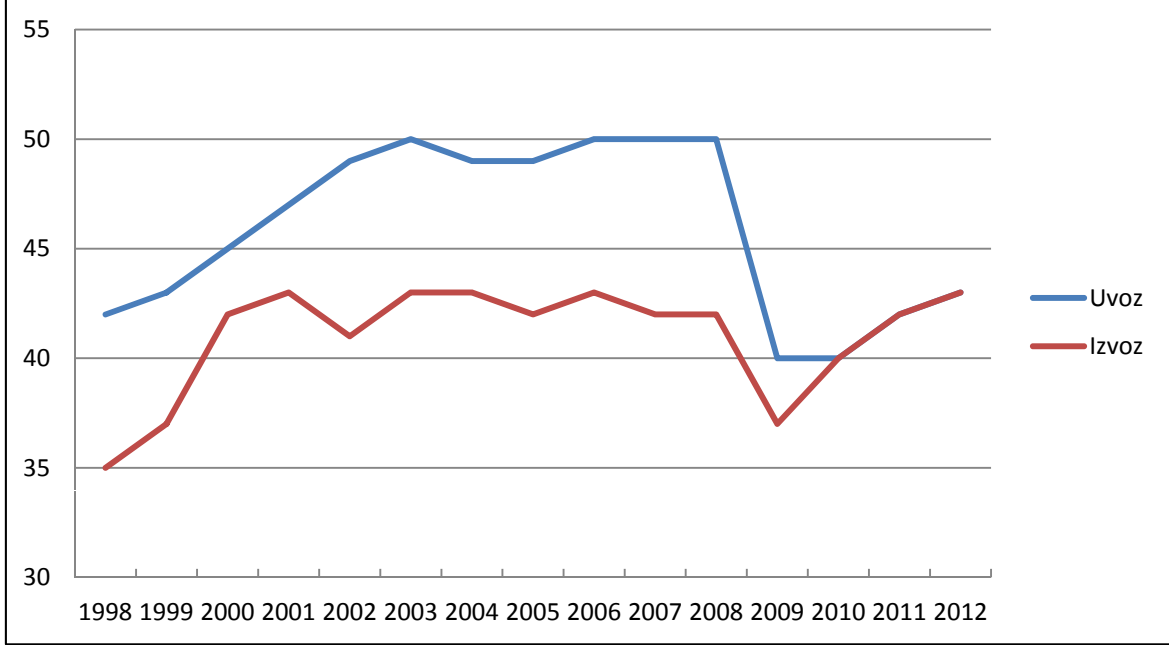
Produktivnost rada je rasla...

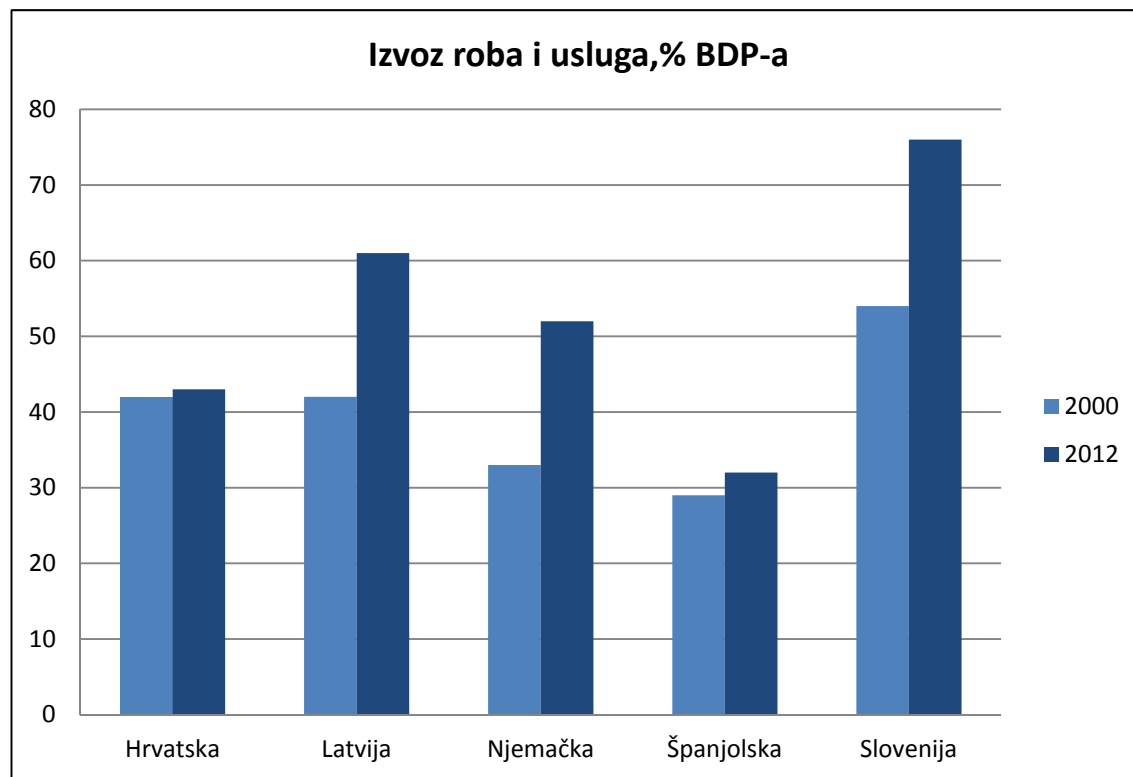

Hrvatska: dinamika komponenti BDP-a u razdoblju 2008.-2012.
(% realnog BDP iz 2008.)

Hrvatska: Izvoz i uvoz, %BDP

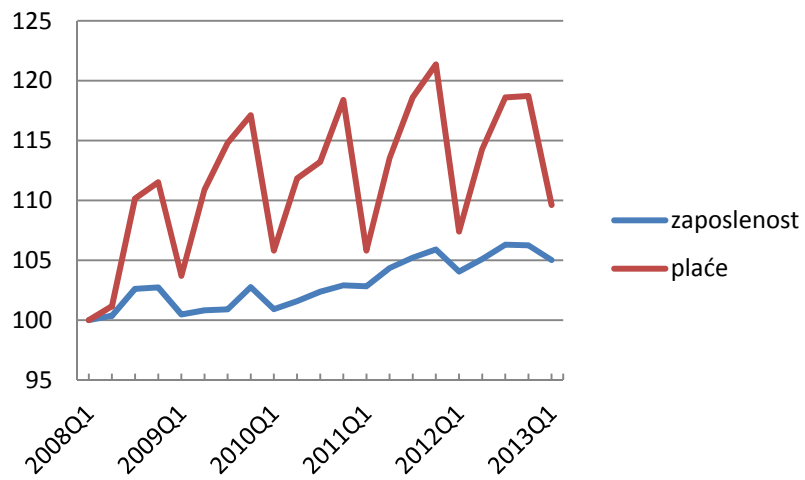

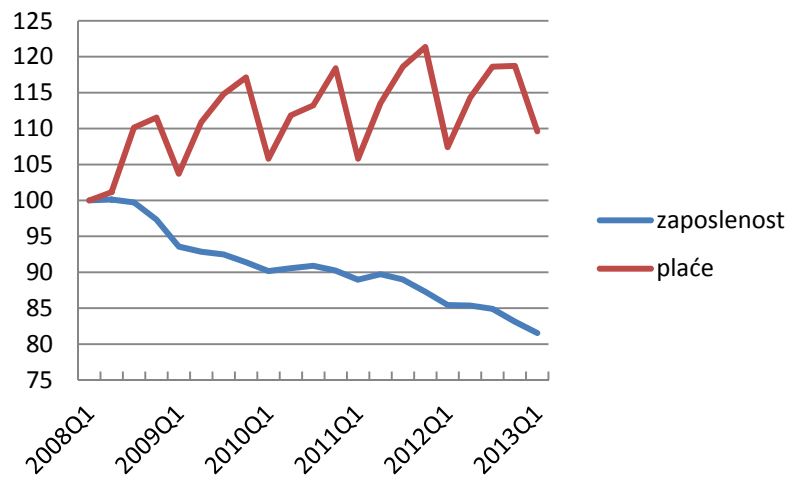
3. Politike za povećanje konkurentnosti

- Hrvatsko gospodarstvo je visoko eurizirano (nešto iznad 80 %), provodi se politika stabilnog tečaja hrvatske kune u odnosu na euro.
- Oko 2/3 vanjskotrgovinske razmjene obavlja sa zemljama članicama EU, a izvoz je značajnoj mjeri usmjeren na zemlje periferije EU (što doprinosi kratkoročnoj nestabilnosti).
- U visoko euriziranom gospodarstvu kao što je hrvatsko, uz prisutan bilančni problem, mogućnost djelovanja monetarne politike na povećanju cjenovne konkurentnosti kroz promjenu nominalnog tečaja je značajno smanjena.
- Zahtjev prema povećanju konkurentnosti kroz proces smanjenja jediničnih troškova rada („interna devalvacija“).
- Interna devalvacija je politički teška za provedbu, a ekonomski učinak je upitan jer europske zemlje koje međusobno trguju, proizvode i mnoge iste i slične proizvode (i mnoge druge neeuropske zemlje, prvenstveno azijske, proizvode iste i slične proizvode uz znatno niže troškove rada nego europske zemlje).

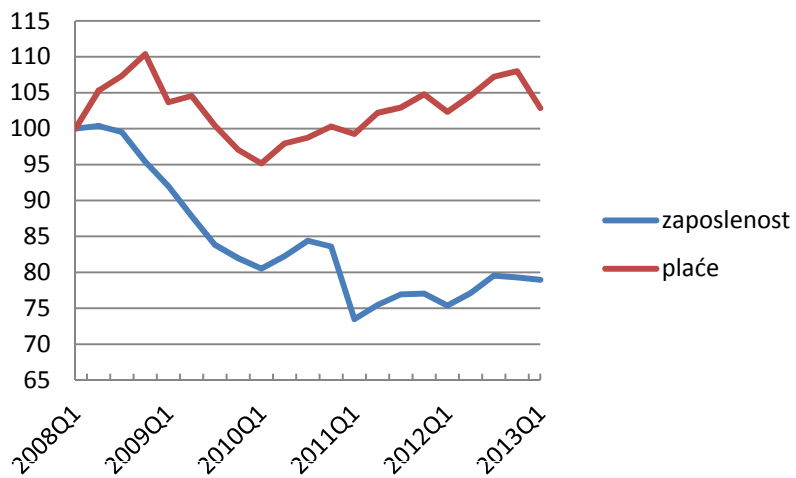
Njemačka

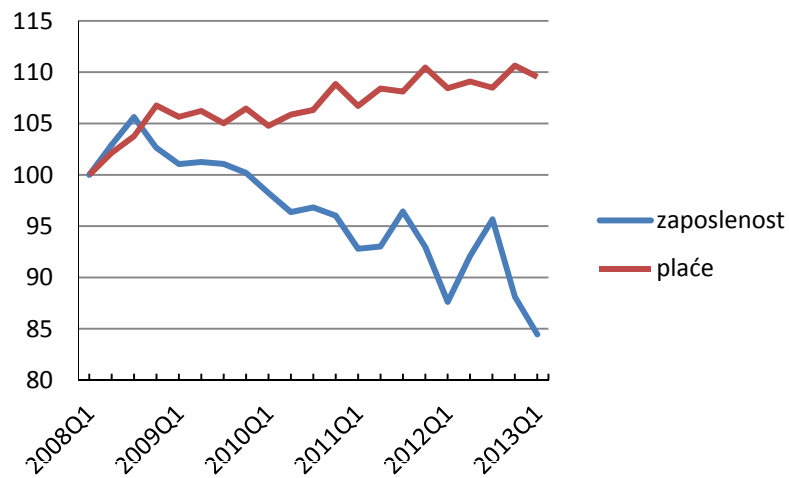
Španjolska

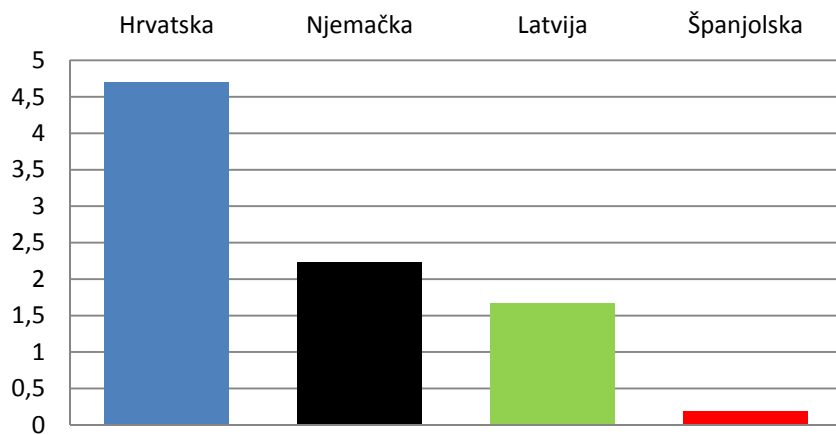
Latvija

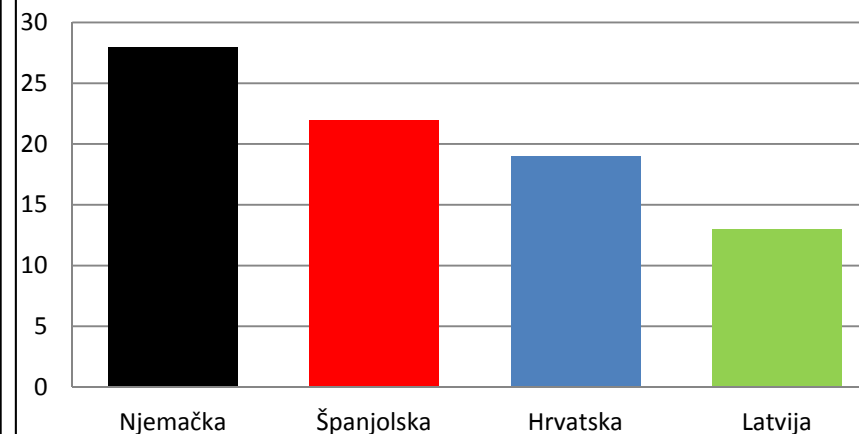
Hrvatska

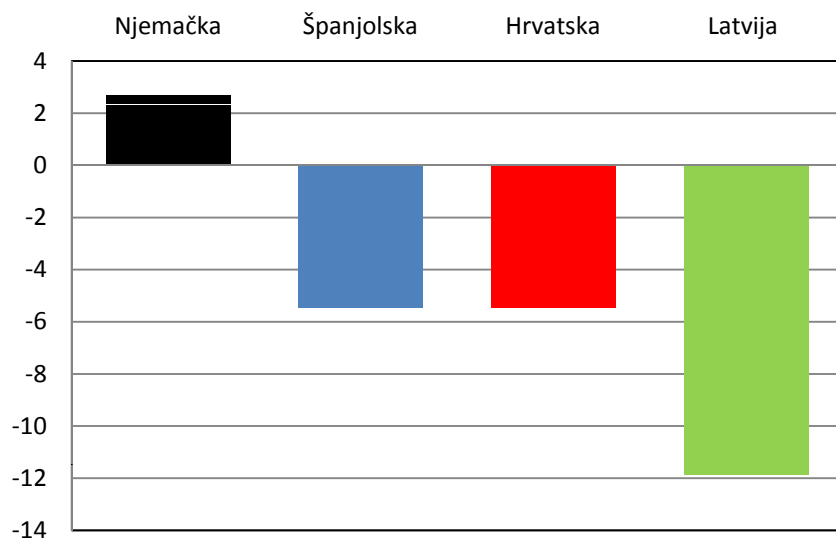
Budžetski deficit , % BDP-a (prosjek 1999.-2007.)

Troškovi socijalne zaštite , % BDP-a (prosjek 1999.-2007.)

Tekući račun, % BDP-a (prosjek 1999.-2007.)

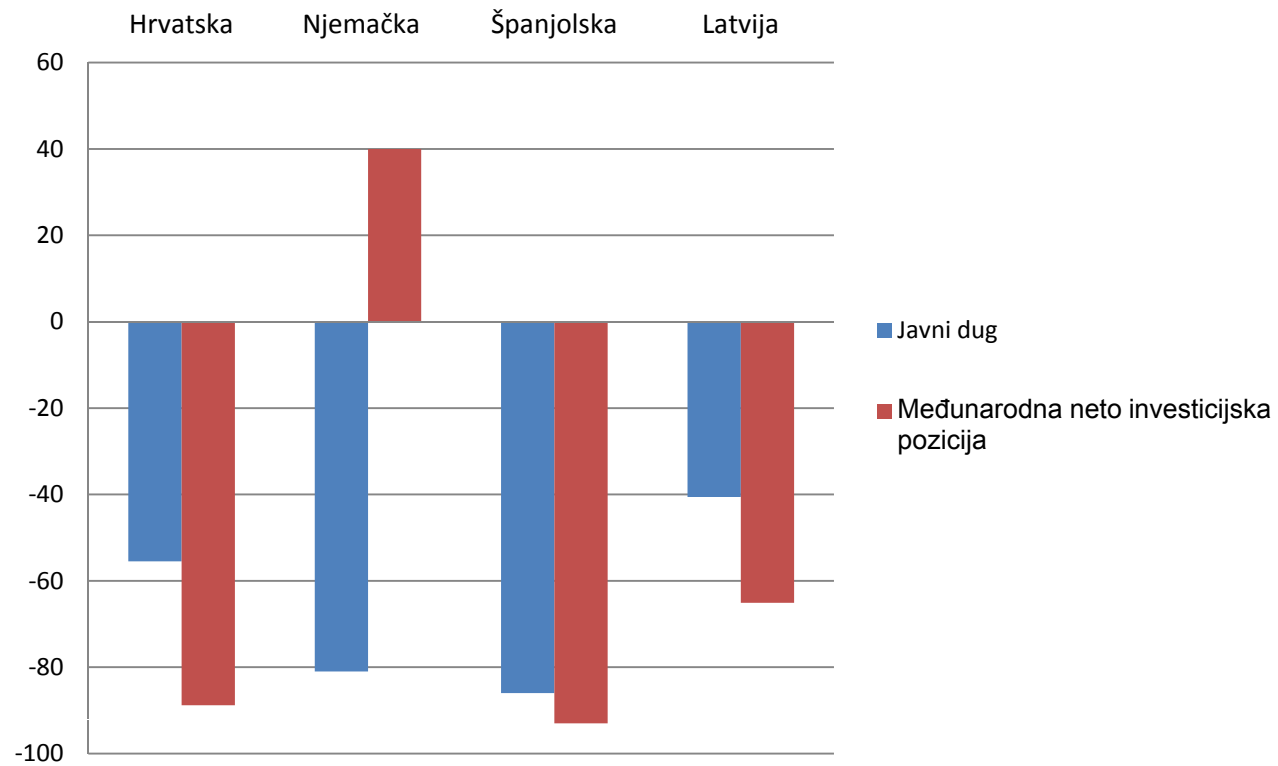

- Može se „rezati” socijalna država, ali to ima vrlo malo veze s izvoznom konkurentnosti.
- Može se provoditi snažnija fiskalna štednja, što će poboljšati vanjsku ravnotežu zbog pada bruto domaćeg proizvoda. Smanjit će se potražnja za uvozom i **postupno** će se odvijati proces "interne devalvacije" uzrokovan visokom nezaposlenošću.

Budžetski deficit ne vodi većem trgovačkom deficitu!

Javni dug i međunarodna neto investicijska pozicija, % BDP, u 2012.

•Analiza MMF iz 2012. godine (IMF Country Report, No. 12/303) za razdoblje 2002.-2008. pokazala je da su u prerađivačkom sektoru Hrvatske

• **Nominalne plaće bile velike u odnosu na zemlje konkurentne** (zemlje središnje, istočne i jugoistočne europa, CESEE) kada se usporede sa dohotkom i produktivnosti.

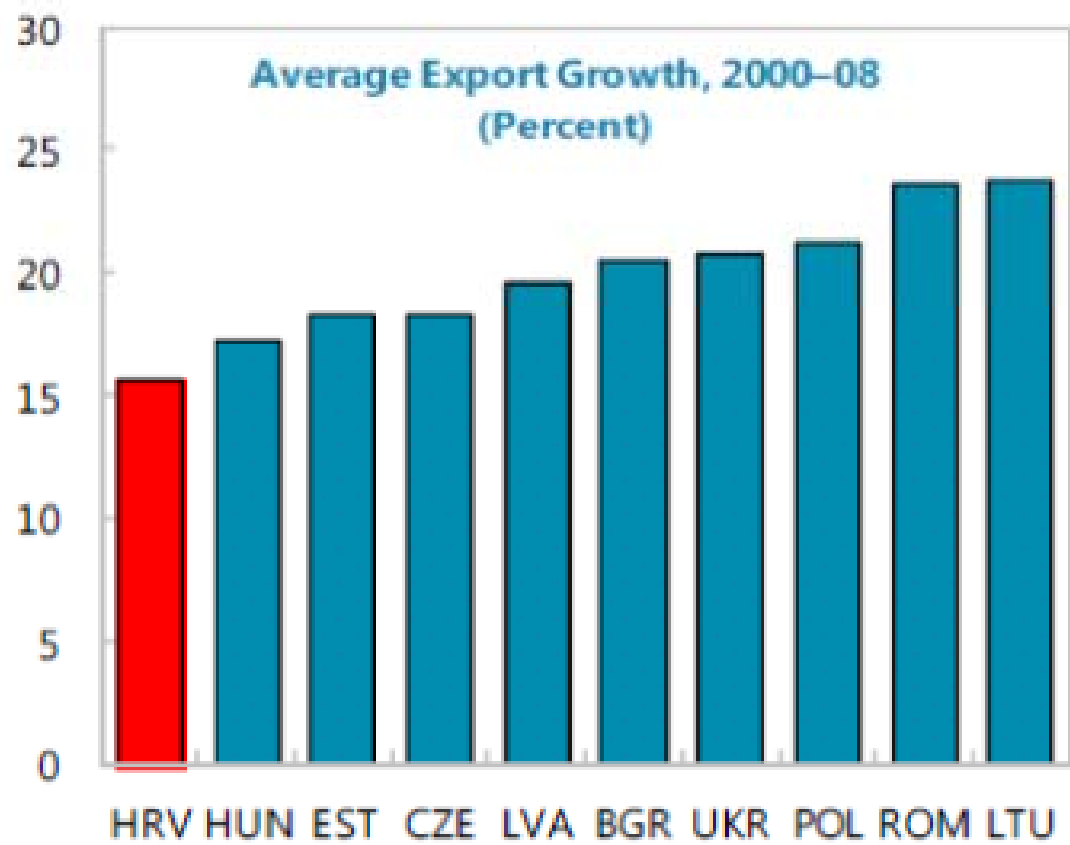
•**Razina plaća je iznad razine produktivnosti**

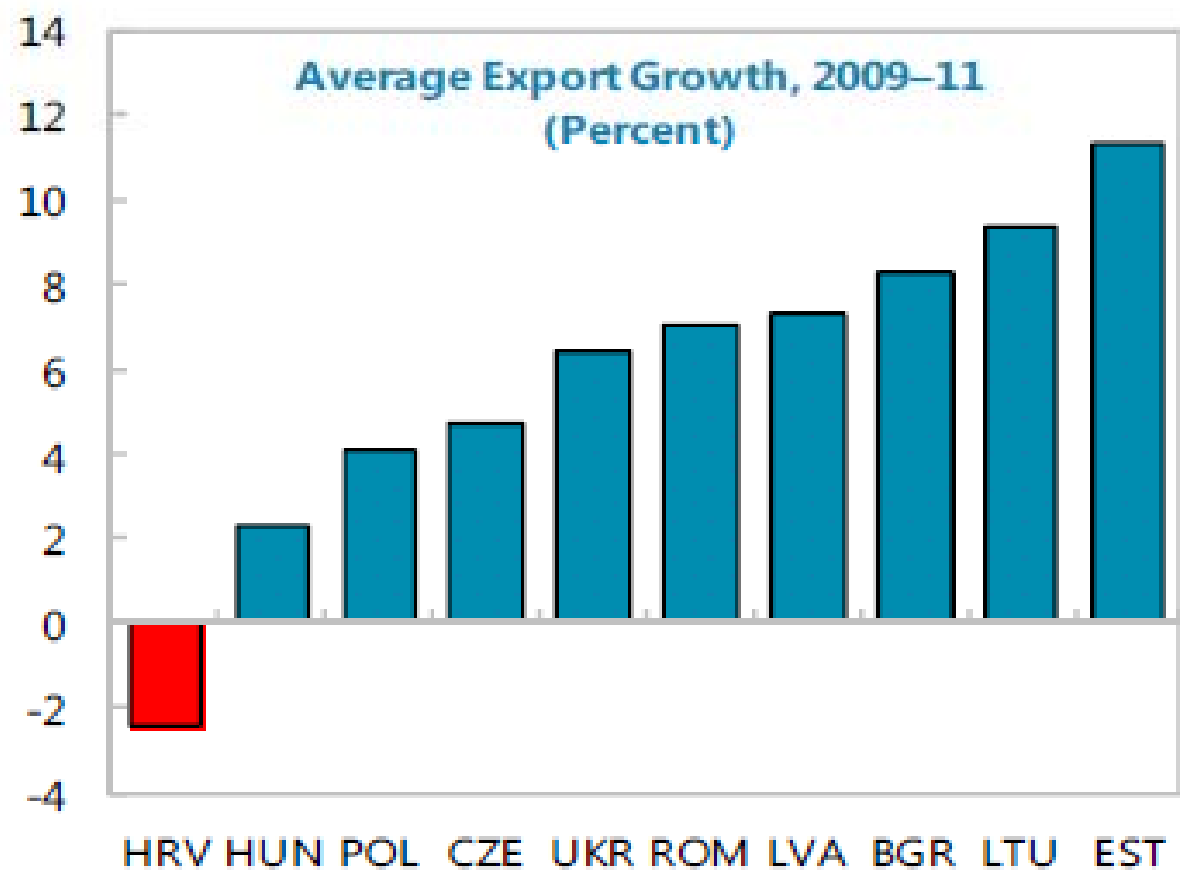
•**Rast jediničnih troškova rada je bio relativno slab** (jedino su Mađarska i Poljska imale slabiji rast)

•**Hrvatska je zabilježila najmanji rast izvoza (manji od 10%)**

•Slaba izvozna konkurentnost i slabi rast jediničnih troškova rada bili su u **prehrambenoj industriji**, proizvodnji kemijskih proizvoda, električnim strojevima i opremi.

•**Hrvatska mora povećati izvoznu konkurentnost putem smanjenja plaća i/ili povećanjem produktivnosti**

- Međunarodni monetarni fond sugerira da prioritet politike moraju biti one mjere koje će dovesti do **smanjenja plaća i one strukturne politike koje će poboljšati poslovnu klimu i fleksibilnost tržišta rada.**
- Time bi se povećala izvozna konkurentnost i smanjili zahtjevi za inozemnim financiranjem. Inozemni dug bi se smanjio.
- Sve je više relevantnih istraživanja koja pokazuju da slabu konkurentnost zemalja periferije Eurozone i EU, treba tražiti u **tipovima proizvoda koje te zemlje proizvode i izvoze** (u odnosu, na primjer, Njemačku), a ne zbog toga što je rad skup ili što nije rasla produktivnost rada. Takve proizvode imaju i mnoge druge zemlje koje su ujedno i značajni trgovački partneri, ali i one zemlje sa još nižim plaćama.

Rangiranje proizvodne složenosti među 124 zemlje i distribucija izvoza između šest kategorija složenosti

Razina proizvodne složenosti : 1-najveća; 6-najmanja

	Rang	1	Top 100	2	3	4	5	6
Germany	2	39.6	7.9	24.5	16.0	10.9	5.6	3.4
Sweden	3	34.6	4.9	27.7	16.2	12.0	4.6	4.8
Finland	5	30.1	6.1	32.0	15.2	13.1	4.5	5.1
United Kingdom	7	27.7	5.2	22.1	17.2	13.1	6.5	13.4
Austria	8	30.4	6.2	23.3	19.0	15.0	8.8	3.5
Belgium	9	27.8	3.8	20.3	15.5	11.3	12.1	13.0
France	10	26.2	3.2	22.3	22.0	16.1	7.5	5.9
Ireland	11	39.1	2.3	26.3	15.6	13.8	4.0	1.3
Netherlands	12	20.2	4.8	19.7	19.6	12.1	13.1	15.3
Czech Rep.	13	27.3	1.9	25.1	21.4	14.1	8.0	3.9
Denmark	15	26.1	4.6	22.1	15.7	13.0	11.1	11.9
Slovenia	17	19.5	1.1	27.4	22.1	18.0	8.7	4.3
Slovakia	22	23.3	4.8	21.4	20.0	15.9	8.4	11.1
Italy	23	23.2	3.5	20.1	16.2	14.1	14.5	12.0
Hungary	24	27.1	6.0	23.7	20.8	14.7	7.7	6.0
Poland	26	16.1	1.2	17.3	22.6	20.7	15.4	8.0
Spain	27	24.2	1.9	20.8	16.5	12.8	14.5	11.2
Croatia	37	6.4	0.5	11.3	15.9	22.7	21.3	22.4
Latvia	41	4.7	0.5	7.5	15.5	18.9	17.4	36.1
Lithuania	44	4.8	0.6	7.2	17.7	18.0	18.2	34.0
Bulgaria	47	5.3	0.6	10.7	13.4	20.8	19.6	30.1
Romania	48	7.2	0.6	10.5	13.6	15.1	20.3	33.3
Greece	51	3.8	0.4	14.8	12.5	17.2	18.6	33.1
Portugal	52	15.3	0.4	9.8	22.1	15.6	15.5	21.7

4. Zaključak

- Hrvatska je malo i otvoreno gospodarstvo, sa velikim vanjskim dugom i ne može svoj gospodarski oporavak temeljiti na domaćoj potražnji već na **inozemnoj potražnji**.
- Zato je uz gospodarski oporavak glavnih trgovačkih partnera Hrvatske potrebno i **stimuliranje rasta izvoza** adekvatnim mjerama domaće ekonomske politike kako bi se povećala njegova konkurentnosti.
- Recentno istraživanje Međunarodnog monetarnog fonda pokazalo je da je **rast izvoza snažno koreliran sa produktivnosti i rastom jediničnih troškova rada za nekoliko tipova hrvatskih proizvoda sa niskom dodanom vrijednosti**.
- **Interna devalvacija putem smanjenja plaća**, u svrhu povećanja konkurentnost je politički teška za provedbu, a ekonomski učinak je upitan jer Hrvatska najviše trguje sa zemljama Europske unije koje proizvode mnoge iste i slične proizvode, a i mnoge druge neeuropske zemlje proizvode iste i slične proizvode uz značajno niže troškove rada.
- Najizgledniji argument za slabu izvoznju konkurentnost Hrvatske treba prvenstveno tražiti u tipovima proizvoda koje ona izvozi.

•**Što napraviti** u uvjetima kada nije poželjno devalvirati valutu, niti koristiti monetarnu politiku ili trgovinske politike?

-**Poduzeti reforme koje će činiti Hrvatsku privlačnom izvoznom bazom i pomoći u privlačenju stranih investicija:**

-ublažavanje propisa

-povećanja konkurencije među domaćim dobavljačima u svim sektorima

-prebacivanje poreznog tereta od dohotka na potrošnju

-smanjenje birokracije

-poboljšati izvozno kreditiranje.

Vlada može puno napraviti za povećanje izvozne konkurentnosti provodeći politike koje djeluju na poboljšanje **strukturalnih odrednica** nacionalne ekonomije (koje značajno djeluju na poslovni sektor):

-razvijenost infrastrukture

-obrazovanost radne snaga

-efikasnost javnih institucija

-korupcija

-neovisnost sudstva